

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
Юридичний факультет
Кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського

*«Актуальні проблеми
приватного та публічного
права»*

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 91-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН
України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча
науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І.

27 березня 2020 року
м. Харків

УДК 349.2:342.727

ББК 67.305

А 43

Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяченої 91-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (27 березня 2020 року). – Харків, 2020. – 236 с.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень вчених, присвячених актуальним проблемам приватного та публічного права.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами приватного та публічного права.

Матеріали конференції оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті юридичного факультету: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

Гетьманцева Н.Д.	
Правові засади запобігання і протидії дискримінації.....	53
Середа О.Г.	
До проблеми працевлаштування молоді.....	56
Жернаков В.В.	
Щодо системності та професіоналізму у розвитку законодавства про працю.....	59
Буряк В.Я.	
Особливості примирних органів, як суб'єктів захисту трудових прав працівників.....	65
Чорноус О.В.	
Проблеми правового регулювання трудових прав та гарантій призовників та мобілізованих.....	68
Кравцов Д.М.	
Коллективна матеріальна відповідальність у проектах закону про працю..	70
Красюк Т.В.	
Окремі питання щодо діяльності профспілок.....	74
Свічкарьова Я.В.	
Проблемні питання трудового договору з нефіксованим робочим часом..	78
Смолярова М.Л.	
Механізм правового стимулювання суб'єктів трудових правовідносин на локальному рівні.....	81
Головань Т.Г.	
Історично-правовий аспект становлення соціального діалогу в Україні після проголошення незалежності.....	82
Лисяк О.І.	
Правові форми реалізації права на працю у фермерських господарствах..	86
Вапнярчук Н.М.	
Кваліфікаційні кадри – одна з передумов успішної господарської діяльності.....	89
Клименко А.Л.	
Електронний підпис та електронні документи у трудових відносинах: деякі аспекти правового регулювання.....	92
Новіков Д.О., Зубков А.С.	
Правовий механізм оплати праці в умовах прекарізації трудящих.....	96
Гончарук В.В.	
Забезпечення трудових прав працівників в умовах карантину.....	98
Парпан Т.В.	
Новий трудовий договір для нового трудового законодавства України..	101
Швець Д.Ю.	
Актуальні питання надання соціальної послуги підтриманого проживання.....	104

Лисяк Олександр Іванович,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
і трудового права імені професора О.І. Процевського
ХНПУ імені Г.С.Сковороди,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРАВОВІ ФОРМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ПРАЦЮ У ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВАХ

Нормативно-правова база щодо правових форм реалізації права на працю саме у фермерських господарствах є недосконалою і має безліч неврегульованих питань, а саме: трудові відносини членів фермерських господарств не мають чіткого вираження у нормативних актах, відсутнє законодавче закріплення трудових прав і обов'язків членів фермерських господарств, які працюють у ньому та інше.

На даний час чинне законодавство передбачає можливість реалізації права на працю у декількох формах. Перша форма регулюється трудовим законодавством. Друга – передбачає можливість виконувати роботу на підставі цивільно-правового договору без підпорядкування внутрішньому трудовому розпорядку фермерського господарства.

Традиційно фермерське господарство створюється членами своєї родини. Такий сімейний характер форми реалізації права на працю фермерським господарством закріплений і законодавчо. З моменту державної реєстрації фермерського господарства фізичні особи, які його створили, стають у ньому повноправними членами.

Пункт третій статті третьої ЗУ «Про фермерське господарство» закріплює заборону його членам працювати у такому фермерському господарстві у статусі найманих працівників з укладанням трудового договору. Отже, якщо родичі і члени сім'ї мають намір працювати у фермерському господарстві за трудовим договором, то їм необхідно у встановленому порядку припинити членство у такому фермерському господарстві.

Трудові правовідносини фермерського господарства з найманими працівниками регулюються трудовим законодавством України. Наймані працівники діють виключно у межах трудових відносин і аж ніяк не можуть претендувати на членство у фермерському господарстві.

Чинною редакцією ЗУ «Про фермерське господарство» встановлені однакові гарантії праці як для найманих працівників, так і для самих його членів. В той же час існують і деякі відмінності між цими двома суб'єктами, які своєю працею здійснюють вклад у діяльність фермерського господарства.

Члени фермерського господарства не є працівниками в розумінні трудового законодавства. Вони є суб'єктами підприємницької діяльності і

отримують не заробітну плату (винагороду), а трудові дивіденди. При цьому такі трудові дивіденди не прив'язані до встановленого мінімального розміру заробітної плати.

В той же час заробітна плата найманих працівників не залежить від того, чи отримало фермерське господарство дохід чи ні. Їм чинним законодавством України гарантується обов'язкова виплата заробітної плати у строки і в розмірі, встановлені чинним трудовим законодавством.

Одним із підвидів такої форми трудових правовідносин фермерського господарства із найманими працівниками є укладання сезонних трудових договорів.

Сезонний трудовий договір є одним із видів строкового трудового договору. Він укладається на строк, що не перевищує тривалості сезону. У свою чергу, тривалість сезону не може перевищувати шести місяців.

Виходячи з цього, під сезонними розуміють ті роботи, що характеризуються такими рисами: такі сезонні роботи повинні бути передбачені спеціальним списком, який затверджується Кабінетом Міністрів України і тривалість таких сезонних робіт не повинна перевищувати шести місяців.

Про укладання сезонного трудового договору працівника необхідно попередити про це, а в наказі про прийняття на роботу слід зазначити про такий сезонний характер трудового договору. Порушення цієї вимоги призведе до того, що трудовий договір буде визнано таким, що укладений на невизначений строк. На працівників, зайнятих на сезонних роботах, поширюється дія законодавства України про працю.

Ще однією правовою формою реалізації права на працю у фермерському господарстві є особливий вид праці – виконання роботи на підставі цивільно-господарського договору.

Частина третя статті двадцять чотири Закону України, яким регулюється діяльність фермерських господарств, встановлює можливість фермерським господарством укладати цивільно-правові договори з будь-якими юридичними або фізичними особами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Керуючись вказаною нормою закону фермерське господарство має право використовувати працю фізичних осіб на договірних відносинах.

Проте існують певні відмінності між формою реалізації права на працю на підставі трудових та формою реалізації права на працю за укладеною цивільно-правовою угодою.

Ключовою відмінністю між трудовим і цивільно-правовим договором є те, що предметом трудового договору є праця, тоді як предметом цивільно-правового договору є виконання стороною визначеного обсягу робіт.

Укладання цивільно-правової угоди між фермерським господарством і фізичною особою не передбачає будь-яких трудових гарантій. За цивільно-правовим договором сторони рівноправні і замовник (фермерське господарство) не зобов'язаний забезпечувати належні та безпечні умови праці.

У цьому випадку фізична особа самостійно організовує процес роботи, сама виконує її та відповідає за неї.

Суттєвим недоліком такої правової форми реалізації права на працю є те, що фізична особа за договором такого характеру є незахищеною та позбавлена будь-яких соціальних гарантій. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування підрядників від нещасного випадку на виробництві та професійних захворювань, які призвели до втрати працездатності або загибелі, здійснюється добровільно самою фізичною особою.

Варто також зауважити, що фермерське господарство повинне контролювати кількість укладених цивільно-правових договорів із однією фізичною особою і не допускати перевищення їх кількості. Адже при укладанні цивільно-правового договору більше трьох разів протягом календарного року без реєстрації фізичної особи-підприємцем на неї можуть накладати штрафні санкції, які передбачені за це чинним законодавством.

До переваг цивільно-правового договору як форми реалізації права на працю у фермерських господарствах необхідно віднести наступне.

Зважаючи на той факт, що робота у фермерському господарстві носить як правило сезонний характер, у фермерського господарства немає необхідності тримати у штаті постійних працівників. У цьому випадку, укладання цивільно-правового договору дозволить фермерському господарству мінімізувати витрати на щомісячну виплату заробітної плати, сплату єдиного соціального внеску, податку на доходи фізичних осіб і військового збору.

Правове забезпечення існування будь-якої із проаналізованих правових форм реалізації права на працю, якщо ця форма є затребуваною у діяльності фермерських господарств, потребує вдосконалення, оскільки будь-який нормативно-правовий акт має відповідати Конституції України, яка сьогодні гарантує кожному право на працю.

До недоліків правового забезпечення правових форм реалізації права на працю у фермерських господарствах належать: невизначеність статусу, прав і гарантій членів фермерського господарства в процесі реалізації ними права на працю, зокрема, про режим робочого часу, часу для відпочинку, тощо, так як чинна редакція закону не містить у собі такого переліку; відсутність дисциплінарної відповідальності за порушення членами фермерського господарства трудової дисципліни, як це передбачено нормами трудового права; неможливість фермерським господарством вплинути на трудову дисципліну, відсутність соціальних гарантій у разі реалізації фізичною особою свого права на працю шляхом укладання цивільно-правового договору; ризик притягнення фізичної особи до відповідальності у разі перевищення нею кількості можливих цивільно-правових договорів без державної реєстрації її підприємцем.

Однак варто зауважити, що проведений аналіз дозволив дійти певних висновків щодо необхідності:

1) внесення змін до чинного законодавства, що регулює трудові відносини у фермерських господарствах і закріпити в них норми про режим робочого часу і часу для відпочинку членів фермерського господарства, які працюють у ньому;

2) врегулювати можливість застосування дисциплінарних стягнень відносно до членів фермерських господарств, які реалізують право на працю у фермерському господарстві на умовах інших, ніж трудові;

3) урегулювати режим охорони праці членів фермерського господарства, які не перебувають у трудових правовідносинах з фермерським господарством.

Всі запропоновані зміни необхідні для того, щоб урівноважити різні правові форми реалізації права на працю і надати особам, які вирішили реалізувати своє право на працю у фермерських господарствах, рівні можливості для використання всіх описаних у цій статті форм.

УДК 349.2

Orcid 0000-0003-2764-3826

Ванярчук Наталія Миколаївна,
провідний науковий співробітник НАПрН України,
кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

КВАЛІФІКОВАНІ КАДРИ – ОДНА З ПЕРЕДУМОВ УСПІШНОЇ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Останніми роками на ринку праці спостерігається підвищення інтересу роботодавців до професійного навчання працівників, що зумовлено двома взаємопов'язаними чинниками. Перший – це поява нових сфер економічної діяльності на перетині раніше наявних галузей економіки, новітніх технологій, всеохопної електронізації процесів суспільного життя (наприклад, розвиток технології «розумний будинок»). Другий – недостатність на ринку праці фахівців, здатних задовольнити вимоги сучасності за допомогою знань, отриманих у навчальних закладах. Тому сьогодні професійний розвиток працівників в Україні, в період політичних та економічних змін, набуває особливої значущості. Упровадження на підприємствах автоматизації, комп'ютерних і комунікаційних технологій веде до витіснення з процесу виробництва низькокваліфікованих працівників і носіїв застарілих вузьких професій, викликає появу нових інтегрованих професій. За таких умов економіка вимагає підготовки висококваліфікованих працівників професій широкого профілю. Якщо донедавна ці послуги надавалися переважно безробітним і зазвичай за рахунок джерел загальнообов'язкового державного соціального страхування та бюджетних коштів, то сьогодні виникнення в